

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน หรือ เด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง . เพราะประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงอายุนี้ เป็นการสร้างพื้นฐานความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการที่ศึกษาสำหรับช่วงอายุต่อ ๆ ไป และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของประเทศไทย เริ่มมีแนวความคิดในการจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปูจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากนั้นก็ได้มีวิพัฒนาการมาเป็นลำดับกันในด้านหลักสูตร และรูปแบบการดำเนินการ ต่อมากองกรุงศึกษาอธิการบดีประกาศใช้ระเบียบการจัดขึ้นเด็ก เด็ก และมีการปรับปรุงให้เหมาะสมแก่กาลสมัย เมื่อ พ.ศ. 2524 และ 2526 ตามลำดับ (นง เยาร ๔๙ แข่งเพียง 2526: 4-9) นอกจากนี้คณะกรรมการศึกษาธิการได้มีประชุมบริการเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ลงมติว่า

1. เห็นชอบด้วยหลักการ แนวทางและมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอและได้กระทรวงศึกษาธิการทบทวนมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานโครงการ และระดับทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการการศึกษาก่อนประถมศึกษาให้บังเกิดผลสำเร็จต่อไป (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2532: 114) ในขณะเดียวกันสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง ได้รับนโยบายจากวัฒนธรรมที่ว่าการกระทรวงมหาดไทย ผลสำรวจเชิงประมาณณฑล เอกสาร ในคราวตรวจราชการ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้แก่บุคลากรเรียนที่ไม่ใช้ภาษาไทยในชีวิตรประจำวัน ซึ่งได้จัดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับอนุบาล เมื่อวันที่ 8-12 พฤษภาคม 2532 ณ เทศบาลเมืองยะลา (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2532: ก)

ต่อมาสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปี 2532 ตามโครงการส่งเสริมและจัดตั้งศูนย์เยาวชนในเขตเทศบาลและเมืองพัทยา ได้จัดอบรมครุสอนเต็กก่อนวัยเรียนขึ้น ระหว่างวันที่ 3-28 กรกฎาคม 2532 จำนวน 3 รุ่น จาก 45 เทศบาล เมืองหลัก ณ ห้องประชุมชั้น 5 อาคารสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น วังสุนันทา กรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2532: ก)

อนึ่งจะดำเนินการอบรมดังกล่าวให้ครบถ้วนทุกเทศบาลและเมืองพัทยาในปี 2533 และ 2534 ตามลำดับต่อไป (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2532: ก)

นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาของกรมการปกครอง

1. ความเป็นมา การเตรียมความพร้อม

1.1 ประมาณ พ.ศ. 2526 ได้ริเริ่มจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทรัพย์สินเด็กเล็กในเขต 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ เพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาแก่เด็ก ซึ่งจะเข้าเรียนในชั้น ป.1

1.2 จากการประเมินผล เด็กที่ผ่านมา เตรียมความพร้อมสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น จึงกำหนดเป็นนโยบายให้เทศบาลและเมืองพัทยา เปิดการสอนระดับก่อนประถมศึกษาขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการเตรียมความพร้อมให้แก่นักเรียน

1.3 เทศบาลและเมืองพัทยา จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในรูปแบบ และลักษณะต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและความพร้อมของแต่ละแห่ง

2. การดำเนินการ การพัฒนาคุณภาพประชาชนและการศึกษา

2.1 จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของกรมการปกครอง

- เพื่อให้เด็กที่ด้อยโอกาสในเขตเมืองได้มีการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
- เพื่อแบ่งเบาภาระในการเดียงดูเด็กให้แก่ผู้ปกครอง
- เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

2.2 นโยบายของกรมการปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

- สนับสนุนให้เทศบาลและเมืองพัทญา จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา
  - ส่งเสริมให้เทศบาลและเมืองพัทญา พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2532: 114-115)

การเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนที่จะขึ้นไปเรียนชั้นประถมศึกษานั้น นับว่าเป็นผลตือย่างยิงต่อตัวเด็กในหลาย ๆ ด้าน ดังที่ รศ. กองสวัสดิ์(2523: 31) ได้ให้ข้อคิดว่า เด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาแล้วนั้น นอกจากจะจะไม่ทำให้เด็กเรียนหนังสือได้ช้าแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีสุขภาพจิตดี สามารถเข้ากับบุคคลอื่น ได้และเรียนหนังสืออย่างมีความสุข

สิบ เนื่องจากในการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ครบถ้วน ทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา หากจะเทียบกับระดับประถมศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กนั้นเอง การที่ไม่ใช่คำว่า “การเรียนการสอน” ทั้ง เช่นระดับประถมศึกษาก็เนื่องมาจากว่าครูมิใช่เป็นผู้สอนตลอดเวลา ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับนี้ มีจุดบุ่งหมายแตกต่างไปจากระดับประถมศึกษา เพราะมิได้บุ่งหวังให้อ่าน เขียน คิด เล่น เป็น

หรือเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ จนขึ้นใจ คังเข่น ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา แต่จะเป็นการบูรณาissanวิชาต่าง ๆ ให้ ในค้านวิธีสอนก็เป็นกัน เท็กไม่อาจเรียนรู้โดยการฟังคำบรรยายของครูได้เต็มที่ เนื่องจากคำศพที่เท็กรู้จักยังมีจำนวนจำกัด คำศพที่เป็นนามธรรมหรือลิ่งที่เท็กไม่เคยหันเห็นมาก่อนนั้น ยากแก่การเข้าใจ แต่หากจัดในรูปกิจกรรมเพื่อให้เท็กได้รับประสบการณ์ตรง เท็กจะเรียนรู้ได้ดีกว่า ดังนั้นในการกำหนดขอบข่ายและเนื้อหาสาระในการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่ได้จัดเป็นรายวิชา แต่จะนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ เท็กมารวมรวมจัดหมวดหมู่เป็น ๓ มวลประสบการณ์ คือ กลุ่มแรกเป็นการเตรียมสร้างเสริมทักษะ (ภาษาไทย และคณิตศาสตร์) กลุ่มที่สองเป็นการเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ และกลุ่มที่สาม เป็นการเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย แล้วรวมเรียกว่า "แนวทางจัดประสบการณ์" ไม่ได้เรียกว่า "หลักสูตร" (ราชที่ กองสวัสดิ์ และคณะ ๒๕๒๙: ๒-๓)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นก่อนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นได้มีการสนับสนุนให้โรงเรียนขยายการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาและยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นมาก่อน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น และหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนขั้นก่อนประถมศึกษา และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษามัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาในขอบเขตต่อไปนี้ คือ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง/ฝ่ายการศึกษาของเทศบาล ผู้บริหารโรงเรียนและครุภูสื่อสารองค์ก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.1 นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2.3 เกณฑ์การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2.4 ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในด้าน

- การวางแผน

- การดำเนินงาน

- การติดตามและประเมินผล

2.5 วิธีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2.5.1 การแปลงแนวการจัดประสบการณ์ไปสู่การจัดประสบการณ์และกิจกรรม

- การเตรียมการและการจัดทำเอกสาร คู่มือประกอบการ

ใช้แนวการจัดประสบการณ์

- การใช้เอกสารและคู่มือประกอบการใช้แนวการจัด

ประสบการณ์

2.5.2 การจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้แนวการจัดประสบการณ์ ในด้าน

- การเตรียมบุคลากร

- งบประมาณและอาคารสถานที่
- สื่อการเรียนการสอน วัสดุและอุปกรณ์

2.5.3 การจัดประสบการณ์และกิจกรรม ในศ้าน

- กิจกรรมการจัดประสบการณ์
- กิจกรรม เสริมการจัดประสบการณ์
- การวัดผลและประเมินผล

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

แนวการจัดประสบการณ์ หมายถึง แนวในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับ ก่อนประถมศึกษา

แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง แผนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา

กำหนดการจัดประสบการณ์ หมายถึง กำหนดการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดประสบการณ์และกิจกรรม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา

กิจกรรมการจัดประสบการณ์ หมายถึง กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา

กิจกรรม เสริมการจัดประสบการณ์ หมายถึง กิจกรรมที่ไม่ได้กำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน แต่ยังส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ตามที่กำหนดในแนวการจัดประสบการณ์ให้มากยิ่งขึ้นในระดับก่อนประถมศึกษา

ผู้อำนวยการกอง/หัวหน้ากอง/หัวหน้าฝ่ายการศึกษา หมายถึง นักบริหารการศึกษาระดับ กอง/ฝ่ายการศึกษา หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกอง/หัวหน้ากอง/หัวหน้าฝ่ายการศึกษา ของเทศบาล ซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา ท้องถิ่น

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการ หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น

ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น

ขั้นก่อนประถมศึกษา หมายถึง ขั้นเรียนที่ เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะเป็นประโยชน์ ดังนี้ คือ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนขั้นเด็กเล็ก
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาขยายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการกอง/หัวหน้ากอง/หัวหน้าฝ่ายการศึกษา ของเทศบาลที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา 114 คน และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา 388 คน และกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา 388 คน คำนวณหาโดยใช้สูตรของ ทาโกรามาเน (Yamane 1973: 725) รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย 890 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะ เป็นแบบสอบถาม จำนวน

3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการกอง/หัวหน้ากอง/

ฝ่ายการศึกษา

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา

แบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ แต่ละฉบับแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ถ้ามีเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (check list) แบบปลายเปิด (open ended) และแบบเติมคำ (fill in the blank)

ตอนที่ 2 ถ้ามีเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบ (check list) แบบปลายเปิด (open ended)

ตอนที่ 3 ถ้ามีเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบ (check list) และแบบปลายเปิด (open ended)

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ คือ

1. ศึกษานโยบาย รูปแบบ เกณฑ์ ผู้มีส่วนร่วม และวิธีการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา รวมทั้งตำรา เอกสาร บทความเกี่ยวกับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หลักสูตร การใช้หลักสูตรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแก้ไข
5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของ

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและใช้บริการทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา วิเคราะห์โดย การใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา วิเคราะห์โดย การใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัย ดำเนินการเสนอตามลำดับดังนี้ คือ

บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนิน การวิจัยและลำดับขั้นในการเสนอผลงานวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีการคำนิยมในการวิจัยโดยละเอียด ซึ่งประกอบด้วย วัสดุประสงค์ ของวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ โดยเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

บทที่ 5 กล่าวถึงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

บรรณาธิการ

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียน